

Veselības ministrija sāk pirmo projektu par Atveseļošanas fonda līdzekļiem: iesaistās Eiropas mēroga gēnu izpētes projektā

Publicēts: 22.11.2022.

[Informācija presei](#)

Veselības ministrija un Latvijas Biomedicīnas pētījumu un studiju centrs noslēguši vienošanos par Latvijas dalību Eiropas genoma projektā un Latvijas iedzīvotāju genoma references izveidi, kas tiks finansēts no Eiropas Atveseļošanas fonda. Tas ir pirmais līgums, ko noslēgusi Veselības ministrija Atveseļošanas fonda ietvaros.

Projekta galvenais mērķis ir izveidot Latvijas iedzīvotāju genoma referenci, kas tiks izmantota pētniecībai, slimību novēršanai un ārstēšanas optimizācijai, un nodrošināt tās iekļaušanu vienotā Eiropas genoma datu bāzē. Latvijas iedzīvotāju genoma references izveide plānota Valsts iedzīvotāju genoma datu bāzes ietvaros, kuras uzturētājs un galvenais apstrādātājs ir Latvijas Biomedicīnas pētījumu un studiju centrs. Projekta kopējais finansējums ir 2 322 750 eiro, no tā Eiropas Atveseļošanas fonda finansējums ir 1 955 000 eiro, bet valsts budžeta līdzfinansējums – 367 750 eiro.

Latvijas iedzīvotāju genoma reference jāizveido līdz 2024.gada 31.martam. Tajā skaitā līdz 2022.gada 31.decembrim jānodrošina datu apstrādes un uzglabāšanas ietvara izveide, bet līdz 2023.gada 31.decembrim jāveic pilna genoma sekvencēšana 3500 paraugiem. Genoma sekvencēšana ir process, kura laikā no cilvēka tiek iegūts viņa DNS kopums - ģenētiska informācija par konkrēto cilvēku. Projekta ietvaros plānota:

- donoru iesaistišana,
- bioloģisko paraugu ieguve un loģistika,
- bioloģisko materiālu apstrāde,

pilna genoma sekvencēšana (3500 paraugiem),

datu apstrādes un uzglabāšanas IKT infrastruktūras izveide, t.sk. Atveseļošanas fonda plāna programmas "Digitālā transformācija" ietvaros paredzētā valsts IKT infrastruktūras un datu apstrādes sistēmas izveide, lai nodrošinātu drošu piekļuvi genoma datiem Eiropas mērogā.

Tādējādi pētnieki un mediķi varēs analizēt un salīdzināt cilvēku ģenētisko un klīnisko informāciju, kas palīdzēs agrāk atklāt slimības, prognozēt to attīstību un izlemt par labākajiem veidiem, kā uzlabot veselību.

Jau esam ziņojuši, ka Latvija ir pievienojusies Eiropas Komisijas 2018.gada 10.aprīļa deklarācijai "1+ miljons genomu deklarācija", kas paredz izveidot vismaz viena miliona Eiropas iedzīvotāju gēnu datu bāzi. Mērķis ir nodrošināt pieejamību ģenētiskajiem un saistītajiem veselības datiem drošā un aizsargātā veidā veselības aprūpes (profilaksei, diagnostikai un ārstēšanai), pētniecības un inovāciju nolūkos.

Paredzēts izveidot datu infrastruktūru, lai nodrošinātu nacionālo genoma datu drošu uzglabāšanu attiecīgajās valstīs un pārrobežu piekļuvi tām, nevis uzglabāšanu centrālā Eiropas repositoriņā. 1+MG iniciatīvas ietvaros plānots īstenot Eiropas Genoma projektu (The Genome of Europe Project), lai izveidotu reprezentatīvu 500 000 Eiropas iedzīvotāju references genoma kohortu, kas veidos pusi no Eiropas 1+MG iniciatīvas.

Jau ziņots, ka Atveseļošanas fonds (Recovery and Resilience Facility) ir Eiropas Komisijas budžeta programma, kas izveidota papildus 2021. – 2027. gada plānošanas perioda Eiropas Savienības (ES) daudzgadu budžetam. Tā mērķis ir atbalstīt reformas un investīcijas, kas saistītas ar pāreju uz zaļo un digitālo ekonomiku, kā arī mazināt krīzes radīto sociālo un ekonomisko ietekmi.

Atveseļošanas fonda plāna ietvaros veselības sektoram ir piešķirti 181 500 000 eiro, lai attīstītu uz pacientu centrētu integrētu un visaptverošu veselības aprūpi, paaugstinātu pakalpojumu efektivitāti un stiprinātu ambulatoro pakalpojumu sniegšanu. Atveseļošanas fonda plāna īstenošanas termiņš ir līdz 2026. gadam.

Latvijas iedzīvotāju genoma references projekts tiek īstenots saskaņā ar Sabiedrības veselības pamatnostādņēs 2021.-2027.gadam noteikto.

<https://www.vm.gov.lv/lv/jaunums/veselibas-ministrija-sak-pirmo-projektu-par-atveselosanas-fonda-lidzekliem-iesaistas-eiropas-meroga-genu-izpetes-projekta>